

KREŠŤANSKÁ VIERA
A SPOLOČNOSŤ
-
V DEJINÁCH ZÁPADU

Pavel Hanes

Banská Bystrica, 28. október 2025

SOCIOLOGICKÉ KATEGÓRIE CHARAKTERIZUJÚCE SPOLOČNOSŤ

ŠTRUKTÚRA, KULTÚRA, DEJINY

1. Podľa **hospodárskeho** systému
 - Lovci a zberači → Pastierska → Agrárna → Priemyselná → Postindustriálna
2. Podľa **politickej** organizácie
 - Kmeňová / Monarchická / Koloniálna / Národný štát / Demokratická – Autoritárska
3. Podľa **sociálnej** organizácie
 - Kapitalistická / Socialistická / Komunitárna / Individualistická – Kolektivistická
4. Podľa stupňa **modernizácie**
 - Málo rozvinutá → Rozvíjajúca sa → Rozvinutá
5. Podľa **kultúrnej** alebo **civilizačnej** tradície
 - **Západná** / Východná–konfuciánska / Islamská / Latinskoamerická / Africká / Juhoázijská / Postsovietska

ČO JE TO „VIERA“

PSYCHOLOGICKÁ VIERA

- Psychologická viera je ľudská schopnosť dôvery, istoty a oddanosti.

FILOZOFICKÁ VIERA

- Podľa Jaspersa filozofická viera je rozumová a nedogmatická dôvera, prostredníctvom ktorej človek v otvorenosti existencie potvrdzuje transcendentno a zmysel v medziach ľudského poznania.

NÁBOŽENSKÁ VIERA

- viera v nadprirodzené zjavenie

KREŠŤANSKÁ VIERA

- viera vo vzkrieseného Ježiša Krista založená na Biblii

ČO JE TO „KREŠŤANSKÁ VIERA“

TRINITÁRNA DEFINÍCIA (Nikaia 325):

- Boh-Otec; Boh-Syn; Boh-Svätý Duch

1. BOH-OTEC

- Stvoriteľ, zákonodarca
- → **racionalita** stvorenia → „prírodné zákony“

2. BOH-SYN

- Vykupiteľ, spása
- → **hodnota človeka** → humanizmus

3. BOH-DUCH SVÄTÝ

- Oživovateľ, posvätenie
- → **smerovanie dejín** → progres

KREŠŤANSKÁ VIERA A HODNOTY V SPOLOČNOSTI

PROCES: SEKULARIZÁCIA

BOH-OTEC: RACIONALITA STVORENIA

- poznanie
- veda
- edukácia

BOH-SYN: HODNOTA ČLOVEKA

- individualita
- sociálna starostlivosť
- medicína

BOH-DUCH: BUDÚCNOSŤ

- pokrok
- nádej
- zmysluplnosť

V POLITIKE

AUGUSTINUS (354-430): *De civitate dei* (O meste Božom, 426)

- Rozlišuje medzi ‚**Božím mestom**‘ (duchovnou sférou) a ‚**mestom človeka**‘ (pozemskou sférou), čo ovplyvnilo stredoveké chápanie vzťahu medzi cirkvou a štátom

TOMÁŠ AKVINSKÝ (1225–1274): *Summa Theologiae* (1463)

- Rozlišuje medzi **večným, prirodzeným, ľudským** a **božským** zákonom.

CANOSSA 1077

- V januári 1077 počas sporu o investitúru prekročil nemecký kráľ Henrich IV. Alpy, aby požiadal o odpustenie pápeža Gregora VII., ktorý ho exkomunikoval za spochybnenie pápežskej moci.
Henrich dorazil na hrad Canossa v severnom Taliansku, kde sa pápež zdržiaval pod ochranou grófky Matildy Toskánskej. Tri dni stál bosý v snehu, odetý v rúchu kajúcnika, a prosil o zrušenie klatby. Gregor mu nakoniec udelil rozhrešenie, čím ho vrátil do cirkvi, no politický spor tým neskončil. „Cesta do Canossy“ sa stala silným symbolom pokorenia svetskej moci pred mocou pápežskou v stredovekej Európe.

V EKONOMIKE

AUGUSTINUS (*De Doctrina Christiana*)

- Rozlišuje **časné** bohatstvo od **večných** hodnôt...

AKVINSKÝ (*Summa Theologica*)

- Ekonomiku integruje s etikou založenou na **teologických** argumentoch

ELIE HALÉVY (1870-1937) Anglicko a Francúzska revolúcia

- (*La Naissance du méthodisme en Angleterre, 1906*)
- Metodizmus poskytol pracujúcim vrstvám morálny a emocionálny **ventil** pre spoločenskú frustráciu.
- Dôraz na osobné **spasenie**, disciplínu a komunitu odvádza energiu od politického radikalizmu.
- Hnutie tak pôsobilo ako **stabilizujúca** morálna sila počas raného obdobia priemyselnej revolúcie.

VO VEDE

FRANCIS BACON (1561–1626)

- Svoj program induktívnej, empirickej vedy založil na výrazne kresťanskom svetonázore.

A.N. WHITEHEAD (1861-1947)

- „Viera v možnosť vedy, ktorá vznikla ešte pred rozvojom modernej vedeckej teórie, je nevedomým dedičstvom stredovekej teológie.“ (*Veda a moderný svet*)

DMITRIJ MENDELEJEV (1834–1907)

- Ak vesmír zjavne vykazuje jednotu zámeru, príčina tohto javu sa v prvom rade prejavuje v jednote princípov vedy, ktoré sa nevyhnutne stávajú čoraz jednotnejšími a pokročilejšími a hoci jednotlivé smery nie sú ničím obmedzované, musia sa podriadiť jarmu zákonov, ktoré sú pochopené a zjavené. (*Princípy chémie*)

V EDUKÁCII

AUGUSTINUS

- *De Doctrina Christiana* prvé systematické pojednanie o kresťanskej edukácii

AUGUST HERMANN FRANCKE (1663-1727)

- ...kombinácia (1) antischolastiky, (2) racionalizmu a (3) neortodoxného pietizmu (**Francke**) viedla k úplnej zmene univerzitných predmetov a metód a po prvýkrát zaviedla **princíp akademickej slobody**, ktorý je hlavným kameňom moderného univerzitného života.

MATEJ BEL (1684–1749)

- Bel stelesňoval pietistickú syntézu nábožnej oddanosti s empirickým bádanim.

KREŠŤANSTVO A UNIVERZITY

- Raný stredovek: vzdelávanie v katedrálnych školách
- 1088 Bologna, 12. storočie Paríž, Oxford 1096/1167,
- samosprávne univerzity ako základ moderného vysokoškolského vzdelávania

V ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI

Ježiš: „Bol som chorý a navštívili ste ma.“ (Matúš 25-36)

BAZILEIOS VEĽKÝ (okolo 329–379)

- založenie jednej z prvých organizovaných nemocníc v Cézarei (dnešné Turecko)

HENRY DUNANT (1828-1910)

- Henri Dunant bol hlboko dojatý utrpením ranených po bitke pri Solferine v roku 1859, čo ho inšpirovalo k založeniu Červeného kríža. (1863, symbol švajč. neutrality)

V UMENÍ

Aby sme porozumeli západnému umeniu, je potrebné oboznámiť sa

- s gréckou mytológiou,
- rímskou históriou
- a Bibliou.

WILLIAM SHAKESPEARE (1564-1616)

- Odborníci odhadujú približne 1 200 až 2 000 biblických odkazov v jeho dramatickom diele.

ĎAKUJEM ZA POZORNOST

